

MECMUA

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

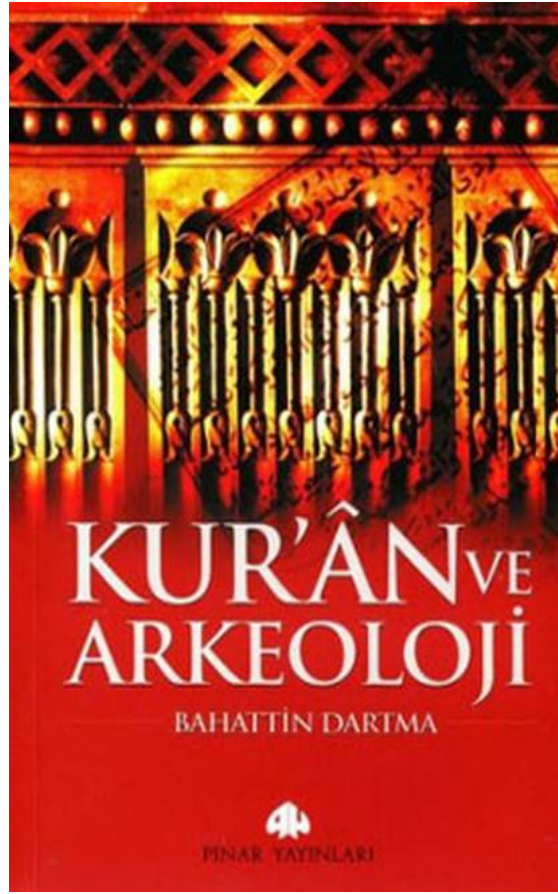
GÜZ 2017 YIL: 2. SAYI: 4. s. 49-51

YÜKLEME TARİHİ: 27.07.2017 YAYIN TARİHİ: 31.12.2017

Muhammet Fatih DEMİRDAĞ*

KUR'AN VE ARKEOLOJİ

Hazırlayan: Bahattin DARTMA, Pinar Yayınları, İstanbul, 2005, 264 sayfa.

Tanıtmaya çalışacağımız *Kur'an ve Arkeoloji* isimli eser Prof. Dr. Bahattin Dartma'ya aittir. Bir giriş ve iki bölümden oluşan bu çalışmada; girişte arkeolojinin tanımı-tarihçesi, amacı, diğer bilimlerle ilişkisi, Kuran-ı Kerim'deki yeri ve konusu hakkında bilgiler verilmiştir. Yazar, ağırlıklı olarak birinci ve ikinci bölümde haklarında arkeolojik bilgi ve belge bulunan eski kavimlerle, bunların ilahi

* Arkeolog/Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi SBE, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, demirdagfatih06@gmail.com

tasvipten geçmeyen düşünce ve davranışları üzerinde durmaya ve bu bağlamda değinilen konuları hidayet açısından ele almaya çalışmıştır. Sonuç bölümünde ise kitapta ele alınan konuların özet mahiyetinde kısa bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Arkeoloji'nin ilk öncülerinin eğlence ve heyecan arayan, geçmişi kazılmaktan zevk alan kişiler olduğu bilinmektedir. Bunlardan biri olan Heinrich Schliemann için Homeros'un kitabında değindiği şehirleri araştırmak en büyük tutkuydu. Bu sebeple kırklı yaşlarında ticareti bırakarak Homeros'un efsanevi şehri Troia'yı araştırmaya karar verdiği ifade edilmektedir. Buna ilaveten Schliemann daima büyük boyutlarda çalışmış ve 150 kadar işçi çalıştırarak yüzlerce metreküp toprak kazmıştır (Fagan, 1988: 8). Schliemann bu çalışmalarda stratigrafik olarak farklı dönemlere ait 7 yerleşim tabakası keşfetmiş ve altın hazinelere ulaşmıştır. Maatteessüf bulduğu hazineleri izinsiz olarak yurtdışına kaçırmıştır. Schliemann'ın arkeoloji metodu bir hafriyat, başka bir ifadeyle mezar soyguncusu şeklindeydi. Bu amatör kazı ve define avcılığının 19. yüzyılın son çeyreğine kadar devam ettiği bilinmektedir. Arkeolojinin gerçek bir bilim dalı haline gelmesinde ise en önemli katkıyı Johann Joachim Winckelmann sağlamış ve bu nedenle de arkeolojinin babası olarak kabul edilmiştir (Sevin, 1995: 19).

20. yüzyıla geldiğimizde ise sosyal antropolog ve sosyologlar kendi teorilerini çoktan oluşturmuşlardır. Keza B.Malinovski'nin işlevselcilik yaklaşımı antropoloji ve arkeoloji üzerinde bir etki yaratmıştır. Ayrıca C.Levi-Strauss'un yapısal fonksiyonalizm yaklaşımı da bu etkiyi pekiştirmiştir. Başka bir antropolog olarak, Franz Boas'ın 1887 yılında Baffin Adası'nda Eskimolar üzerinde yaptığı gözlemler kültürel farklılıklar açısından önemlidir. Boas'a göre sosyal/kültürel sistemleri incelerken dikkatli olmak ve özen göstermek icap etmektedir. Keza bu tip araştırmalardan elde edilecek etnografik veriler evrim ya da değişme yasasını ortaya koyabilirdi. Zira Boas yöntem olarak tümevarımı öneriyordu (Güvenç, 1976: 77). Buna binaen arkeologlar artık estetik ve zengin malzeme bulma peşinde değil, buldukları envanterlerin nasıl ve ne için üretilmiş olabileceklerini düşünmeye başlamışlardır.

Yazar, eserde ulaşabildiği kadarıyla eski kavimlere ait arkeolojik kalıntılardaki bilgileri naklettiğini ifade etmektedir. Bu bilgilerle yazar Kur'an'ın sunduğu bilgiler arasındaki benzerlik ve paralelliklere işaret etmektedir. Zira toplumlar fertlere benzer; nasıl ki her ferdin bir eceli varsa aynı şekilde toplumların da belli bir süresi vardır (A'raf/34; Yunus/49Sebe/30).

Birinci bölümde Nuh, Hud ve Salih peygamberin dönemi ve kavmi ele alınmış, ikinci bölümde ise İbrahim, Lut, Şu'ayb, Musa ve Süleyman'ın dönemi ve kavmi incelenmiştir. Yazar konuları işlerken okuyucu arayıp bulma zahmetinden kurtarmak amacıyla ilgili ayet ve hadis metinlerinin kaynaklarına dipnotlarda işaret etmek yerine metinleri bizzat konuyu anlatırken vermeyi uygun gördüğünü ifade etmiştir. Yazar bu durumun metinde bir kopukluk getirebileceğini dile getirmiştir ancak kopukluğu önlemek gayesi ile ayet ve hadisler italik olarak belirtilmiştir. Ayrıca okuyucuyu sıkıkmamak amacı ile ayet ve hadislerin yorumu kısa tutulmuştur. Yeri geldikçe de arkeolojik kalıntı ve eserlerin insanlara sunacakları önemli hidayet mesajlarının olduğunu ve onların bu önemli görevi de ifa etmeleri gerektiğini vurgulamıştır.

İncelenen konuların daha iyi anlaşılması maksadı ile referans olarak kullanılan çeşitli kaynaklardan yararlanmak suretiyle bazı harita, şekiller ve resimler de eserde yer almıştır. Yazarın ifadesiyle arkeolojik kalıntılara mevcut bilgilerin zenginleştirilmesi daha farklı ilim, estetik, kültür ve uygarlıklarla ilgili bilgi edinmek amacı yanında “hidayet” açısından da bakılmalıdır. Keza dini ve ahlaki mesajlar içeren kalıntıların bir uyarıcı niteliği taşıdığı ve dikkate alınarak incelenmesi gerekmektedir.

Netice olarak yazar dini-ahlaki mesajlar taşıyan bu eserlerin, geçmişin tahammülü imkânsız o acı tecrübelerini tekrar yaşamamak için öncelikli ve ağırlıklı olarak “hidayet mesajı sunan birer ibret nişanesi” olmaları açısından da ele alınıp değerlendirilmeleri gerektiğini söylemektedir.

Sonuç olarak tanıtımını yaptığımız bu eser konuyla ilgili araştırma yapacaklar için ufuk açıcı olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

Dartma, B. (2005). *Kur'an Ve Arkeoloji*, Pınar Yayınları. İstanbul.

Fagan, B. (1988). *In the Beginning*, Scott, Foresman and Company. USA.

Güvenç, B. (1976). *Sosyal Kültürel Değişme*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları. Ankara.

Sevin, V. (1995). *Arkeolojik Kazı Sistemleri El Kitabı*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları. İstanbul.

